

Geschiedenis van Zuidoost-Europa

Week 1

Zuidoost-Europa als
geografische en cultuurhistorische ruimte

Zuidoost-Europa als geografische ruimte

Zeeën en rivieren

Bergen en dalen

Rivieren

Verkeerswegen

Natuurlijke rijkdommen

- East Roman Empire under Justinian I (527-565)
- Borders of prefectures
- Main highways

Hoe bepaalt het landschap
de samenlevingen en geschiedenis
van Zuidoost-Europa?

Hoe bepaalt het landschap de samenlevingen en geschiedenis van Zuidoost-Europa?

Cultureel particularisme

- Isolatie

- Hooggebergte als toevluchtsoord

  - Beperkte aanwezigheid van de staat

  - Montenegro

Transregionale en transculturele contacten

- Noord-Zuid (Pannonische vlakte, rivieren)

  - Invallen van ruitervolkeren.

- Oost-West

  - Verspreiding Ottomaanse Rijk en Islam.

- West-Oost veel beperkter

  - Beperkte invloed Italiaanse Westen

Vragen?

Waarmee associëren jullie
Zuidoost-Europa of de Balkan?

menti.com – 41 80 28 6

Volken en talen van Zuidoost-Europa

‘Oorspronkelijke’ volken

Grieken

Diglossie: Klassiek vs. demotisch Grieks

Illyren

Link met huidig Albanees?

Gegisch en Toskisch

Shqip vs. Šiptar

Thraciërs

Vlachen

Geromaniseerde Thraciërs

Aroemeens

Sociale categorie: transhumance

Daco-Geten

Link met Roemenen?

Volken en talen van Zuidoost-Europa

Continuïteitsthese

Autochtone volkeren hebben territoriale rechten

Illyriërs – Albanezen

Daco-Geten – Roemenen

Volken en talen van Zuidoost-Europa

Zuid-Slaven

Oost-Zuid-Slavisch

Bulgaars

Macedonisch

West-Zuid-Slavisch

Sloveens

Servo-Kroatisch → BKS(M)

- Lombard Kingdom
- Byzantine Empire under Heraclius (610-641)
- Frankish Kingdom, ca. 741
- Core lands of the Avar Khanate
- Bulgarian Khanate at the death of Asparuch, 701
- Independent Grand Duchy of Bavaria after 650
- Farthest extent of Samo's state, 623-658
- Slavic tribal unions and other union boundaries
- CROATS** Slavic peoples
- KURS** Baltic peoples
- SAXONS** Germanic peoples
- VLACHS** Romance peoples

0 150 miles
0 150 kilometers
Scale 1:8 890 000

Volken en talen van Zuidoost-Europa

De Slavische kolonisatie van Zuidoost-Europa

Zie 'GeZOE: wat voorafging' – week 2 (pp.13-14).

Late zesde en zevende eeuw

Raids op Byzantijns grondgebied onder leiding van de Avaren (nomadenvolk uit de Centraal-Aziatische steppes).

Volken en talen van Zuidoost-Europa

De Slavische kolonisatie van Zuidoost-Europa: gevolgen

Etnische compositie van Zuidoost-Europa grondig hertekend.

Culturele tradities (christendom) gingen verloren.

Griekse of geromaniseerde Thracische en Illyrische bevolking wordt geassimileerd of vestigt zich in de bergachtige gebieden.

Continuïteit met pre-Slavische periode en Byzantijnse controle blijft sterker in versterkte steden en kustgebieden (Adriatische kust).

Volken en talen van Zuidoost-Europa

Sefardische Joden

Laat vijftiende eeuw

Ladino

Roma

Vanaf elfde eeuw

Zuidoost-Europa als kerngebied in Europa

Turken

Ottomaanse Rijk

Zowel migratie als assimilatie

Volken en religies van Zuidoost-Europa

Orthodoxie

Islam

Katholicisme

Jodendom

Armeense Kerk

Danube R.

West European

UKRAINE

AUSTRIA

HUNGARY

SLOVENIA

MOLDOVA

CROATIA

ROMANIA

BOSNIA-HERCEGOVINA

YUGOSLAVIA

Danube R.

East European

SERBIA

ITALY

East European

MONTENEGRO

BULGARIA

ALBANIA

MACEDONIA

GREECE

Islamic

East European

TURKEY

MILES

0 50 100 150 200

KILOMETERS

0 100 200 300

- West European-East European Fault
- East European-Islamic Fault
- Areas of convergence of all three civilizations

Geloofsgemeenschap = natie

Spreekers van Servo-Kroatisch

Orthodoxie

Serven

Montenegrijnen

Islam

Bosniakken

Katholicisme

Kroaten

Geloofsgemeenschappen ≠ natie

Albanezen

Islam (70%)

Orthodoxie (20%)

Katholicisme (10%)

Randgevallen

Slavischsprekende Moslims (Pomakken, Torbeši, Gorani)

Turkssprekende christenen (Gagaoezen)

Katholieke Serven

Roma orthodox of islamitisch

De Balkan als cultuurhistorische ruimte

Raymond Detrez (2019). *De Balkan: Een Geschiedenis*.

“Met ‘de Balkan’ wordt de (cultuur)historische regio in Zuidoost-Europa bedoeld waar vanaf de veertiende eeuw de verspreidingsgebieden van het orthodoxe christendom en de islam of van de Byzantijnse en de Osmaanse beschaving elkaar hebben overlapt. De orthodoxe wereld is veel groter dan alleen de Balkan en dat geldt ook voor de islamitische wereld, maar alleen op de Balkan (...) hebben beide eeuwenlang op elkaar ingewerkt. Sinds de Balkan in de negentiende eeuw werd gemoderniseerd is de westerse cultuur van de Verlichting de derde component van wat we de identiteit van de Balkan zouden kunnen noemen” (7).

De Balkan als cultuurhistorische ruimte

Overlapping van de spreidingsgebieden van

Orthodoxe christendom / Byzantijnse Rijk

Islam / Ottomaanse Rijk

Westerse moderniteit / Natiestaat

Breuk met ethnocentrische benadering

Niet voorbijgaan aan interne diversiteit

Transregionale transfers

Hongaarse Koninkrijk / Habsburgse Rijk (Centraal-Europa)

Venetiaanse Republiek / Mediterrane cultuurhistorische ruimte

Oost-Slavische / Russische cultuurhistorisch ruimte (incl. Sovjet-Unie)

Globalisering

De Balkan als cultuurhistorische ruimte

Geografische en cultuurhistorische grenzen vallen niet samen

Anatolië behoort niet tot de geografische ruimte (behoort geografisch zelfs niet tot Europa), maar vormt in langer cultuurhistorisch perspectief wel een geheel met de Balkan.

Slovenië behoort tot de geografische maar in minimale mate tot de cultuurhistorische regio.

Wallachije en Moldavië behoren niet tot de geografische maar in grotere mate tot de cultuurhistorische regio.

Karpaten en Dnjestr als noordelijke grens?

De Balkan als cultuurhistorische ruimte

Grenzen van imperiale spreidingsgebieden heel dynamisch en poreus

Green (2018): “tidemarks”

Hongarije, Kroatië en Slavonië vielen relatief kort onder de Ottomaanse invloedssfeer.

Zuidoost-Europa, of toch maar de Balkan?

Wat impliceert de naamkeuze?

En waar ligt het verschil tussen beide?

Welke term heeft voor jou de meest positieve of minst negatieve bijklank?

Zuidoost-Europa

Balkan

Geen van beide

www.wooclap.com/KBTUHE

Balkan of Zuidoost-Europa

Balkan < Turks (beboste berg)

Balkangebergte (Bulgarije)

Antieke Haimos (verkeerdelijk beeld van een centrale bergketen doorheen heel Zuidoost-Europa)

Sterk geassocieerd met Ottomaanse imperiale erfenis

Negatief beeld

Balkanisme

Balkanisering